ANY I *Sabadell 18 Setembre 1887* NÚM. 3

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no 's tornan

Direcció, Redacció y Administració
Travesía de la Rambla, n.º 12
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell . . . . . 2 rals al mes.
Fora . . . . . 8 » trimestre.
Un número sol. . . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

UN' ALTRE ETSEGALLADA

Lo *Centre Catalá* de Barcelona desde que va comensar á fer etsegalladas donant gat per llebre á n' 'als catalanistas, se veu clarament que no sab lo que fa ni lo que pensa, com si ab aixó volgués provar á tothom que un cop falsejada ja la seva missió ó errat lo seu camí, no sols es inútil á Catalunya, que en ell havía posat sos ulls plorosos d' angoixa, sino que li es á més perjudicial en tot alló que afecta al bon nom y al crédit de que disfruta.

Aixís nos ho demostra be prou l' última etsegallada que acaba de portar á cab ó siga son duríssim y destemplat atach á l' Exposició Universal de Barcelona.

Lo darrer *Butlletí* d' aquell *Centre* en que tal atach se consuma, es un d' aquells documents de sensació al estil de tots y cada un dels números de *El Diluvio* barceloní. Prenent per base lo nombrament de vocal del Consell de la dita Exposició, lo qual dimiteix, lo President del *Centre* de la capital descarrega tal anatema contra aquell Certamen que 's necessita estar enterament cego pera no veurer l' apassionament en sa conducta.

Y consti que no s' ha de recorrer pas á son context, exagerat en uns punts é inexacte en altres, pera adquirir certesa de tal apassionament, sino que es suficient observar la manera de publicar y pregonar que s' ha escullit quan tan pobre concepte vol donar de Barcelona.

En efecte: ferne una tirada excepcional d' extraordinari número d' exemplars, insertarlo á dos columnas en catalá y castellá pera major popularitat, regalarlo á tothom que 'l solicités y remetrel á quí ni sisquera 'l soiicitava pera res, valentse al efecte ja de la mateixa llista de suscriptors del periódich *La Exposición*, ja dels Dictaris, etc., no descuydarse principalment d' escamparne gran cantitat á l' extranger pera estalviar, si aixó está en lo possible, alguna instalació, y recomanarlo finalment d' una manera especial als diaris madrilenys ab l' objecte de que se 'n valguin pera pendre cartas en l' assumpto, monsegant una vegada mes á Catalunya, son una colecció de provas eloqüentíssimas de la maliciosa intenció del *Centre Catalá* de Barcelona que ha preferit donar un cop ruidós fentse l' interessant á mirar pel be de la ciutat en que está enclavat, la qual deuría respectar un bon xich mes per molts conceptes que están á la vista de tothom.

Pero tot aixó nosaltres nos ho expliquém á la perfecció. Lo *Centre Catalá* de Barcelona se troba actualment en una situació crítica baix tots los punts de vista y en tal estat fa com l' ángel caygut que malehía á Deu per haverlo enfonsat, sense pensar que era ell mateix qui s' havía enfonsat ab la seua satánica superbia. Desacreditat com á Associació Catalanista per sas declaracions ambiguas y son procedir autoritari, abandonat de sos socis mes entussiastas y mes actius en número tan considerable que si no arriba á la meytat de son total, ben poch se 'n falta avuy y res se 'n faltará molt prompe á judicar per lo curs que segueixen los aconteixements, y en grau considerable apurat per l' allunyament de recursos proporcional á n' á las consabudas baixas; se troba ara lo tal *Centre* en la situació del jugador que posa á la darrera carta tota la escassa pesseta que li queda pera veurer si la capritxosa sort li dona un fortuit giró á la pobresa de que 's dol pera poderse tornar á presentar al mon com abans rublert de crédit positiu y de regeneguda importancia.

Ell ha dit: acabém de fer una *figuereta* que 'ns ha censurat tothom; donchs be, ara anem á mirar si podém sorpendrer al públich ab un efectás de bombo y platerets, molt exposat, es cert, pero d' excelents resultats si s' ensopega.

Y s' ha desfet com una tempestat contra l' *Exposició Universal* ab pretensions d' esbullarla. Sort que la tempestat haurá resultat un cab

ARCHIVO HISTÓRICO SABADELL

de núvol y l' actitut del *Centre* barceloní un' altre *figuereta*. Veritat que al principi 'ls periódichs madrilenys semblava que s' apoderessin de la cosa pera tirar també contra l' Exposició que may los hi ha fet gayre goig si val á parlar ab franquesa; veritat que ja li concedían al autor del document en qüestió un *talento positivo* que sempre li havían trobat á faltar y al *Centre* que presideix lo *requiebro* de dirli *una de las Associaciones más populares de Cataluña*; veritat també que de moment fins s' arribá á parlar de Comissions expressament destinadas á estudiar l' asumpto *con tanto desinterés aclarado por el Centre Catalá de Barcelona;* pero sembla que tot aixó s' haurá tornat al últim *aygua poll* en vista de la digna actitut de l' opinió pública qúe ha condenat agrement la conducta dels que pretenían agafar lo seu nom pera un fi determinat.

Pero en mitj de tot lo succehit, devém veurhi una bona llissó pera 'l Consell General de Exposició Universal de Barcelona. Temps endetrás s' havía parlat de fer una Secció de propaganda encarregada de desenrotllar aquesta per medi de la prempsa, y la tal Secció encara no s' ha creat. Nosaltres estém en la convicció de que si tal Secció s' hagués creat ja oportunament, ó no s' haguera publicat lo document del *Centre* de la capital, ó cas de publicarse, hauría sigut aixafat desseguida molt mes acabadament que ara per un considerable envolúm de datos práctichs y reals publicats ab coneixement de causa per los diaris de la localitat y de fora, ansiosos de trepitjar terreno ferm. Ara nos trovém que havém de combatre només ab datos insegurs ó incomplerts y aixó 'ns sab greu no perque siga *rahó* pera 'ls enemichs de la cosa, sino perque pot ser *arma* de que 's valguin pera confondre als que 's deixan arrastrar sempre per lo esperit de contradicció.

De totas maneras aixó no vol dir que no siga evident, per exemple, que á Barcelona hi cap tot' hora algo mes que un excedent de 500 personas, quan en época de firas y festas tants y tants mils de ánimas han arribat á encabirshi sense cap preparació; ni vol dir tampoch que s' haigi de duptar un moment tan sols que en una Exposició á mes de 'ls ingressos de entradas, deuhen considerarshi los mes respectables encara de l' import de las instalacions y serveys interiors del' Exposició, com son los del Café, Restaurant, Palau de Bellas Arts, etc., etc.

Aixís com aixís, estém en la convicció de que 'l Consell General de l' Exposició Universal, al que, no sols hi perteneix lo Exm. Sr. Alcalde de Barcelona, sinó que hi perteneixen també las mes respectables personalitats de son recinte en tots los rams de l' activitat y del saber, procurará lo mes prompte possible donar clara llum sobre l' assumpto, nó precisament pera satisfer al *Centre Catalá* de la capital que ja dona per no feta l' Exposició, sino pera major entussiasme é interés de tota Catalunya y de tota Espanya, que desitjan y deuhen desitjar que la nostra nació quedi en lo lloch mes honrós possible.

En quan al *Centre* referit, si l' Exposició s' tira avant y surt be, com es d' esperar travallanthi honradament pera son éxit com han de ferho tots los elements importants de nostra terra, ja sab la seua consigna pera 'l dia que s' inauguri; publicar nn' altre document dihentli al poble *veyéu que es ridicul aixó que se 'ns presenta, ni sisquera arriba á ser com la meytat de qualsevullga de las Exposicions de Filadelfia, Londres ó París.* Y aixís podrá quedar satisfet, *si es que subsisteix encara,* en mitj del paper desayrat en que 'l deixará són prócedir poch correcte, que si no haurá perjudicat á Barcelona, haurá sigut per la constancia y recte sentit de cuasi tots sos fills.

¡Quan mes no li haguera valgut al President del *Centre Catalá* de Barcelona, acceptar lo cárrech que se li confería en lo Consell de la Exposició, y desde ell procurar combatre los abusos que 's presentessin, secundant en cambi la bona marxa general y venint aixís á constituhir dintre d' ell una garantía d' imparcialitat y bon acert, que li hagueran agrahit tots los catalans!

SECCIÓ POLÍTICA

Lo president de la Diputació Provincional de Bilbao, contestant á unas preguntas de S. M. la Reyna en sa visita á dita població, digué: *Senyora: L' excelent estat de nostres establiments benéfichs se deu á nostra recta administració no intervinguda oficialment. Tot quant depen de las atribucións de la pravincia, marxa perfectament.*

Afegí després algunas observacións sobre la conveniencia de administrarse cada provincia sos respectius interessos.

Aplaudim de cor l' acte del President de la esmentada Diputació y fem vots pera que la Reyna Regent tinga en compte sas patrióticas paraulas.

¡D' altre manera estarían las regións espanyolas, si s' estudiés ab detenció l' assumpto que 'ns ocupa!

Fa ja uns quans dias que 's tracta de la fusió ó barreja dels amichs d' en Lopez Dominguez y Romero Robledo ab lo partit sagistí.

Sols li falta això al partit fusionista pera ser lo partit mes descompartit d' Espanya.

Los periódichs de Madrit sembla que somihin truytas.

No passa día que no parlin de *partidas armadas* que s' han alsat en Catalunya.

Se veu que 'ls periodistas madrilenys tenen un gran *cop de vista*.

No sembla sino que comprenguin que del modo que se 'ns tracta als catalans, casi tindríam rahó, si fessin algún disbarat pel istil dels qu' ells no ensenyan tant sovint.

Los ministres León y Castillo y Navarro Rodrigo preparan algunas lleys *importantissimas* pera demostrar que no tot han sigut banys aquest istiu.

Preparemnos á rebrer.

Densá que ha sortit d' Espanya 'l Sr. Moret, ha refrescat 'l temps un bon xich.

Com ara lo que tothom vol es molta fresca y segóns se veu aquesta está renyida ab lo Sr. Moret, proposem una cosa.

Qu' es quedi á l' extranger que no 'n veuhen gaires d' homes *sabis* com ell y nosaltres ja 'n tenim prou ab los recorts, que son d' aquells que no s' olvidan.

¡Si sapigués lo favor que 'ns faria!...

Lo capitost dels lliberals conservadors D. Antoni Cánovas del Castillo sembla que al últim s' ha decidit á entrar en lo gremi matrimonial.

Ell si que pot ben dir que no ha obrat de lleuger al verificar un acte tan important.

Podrá haber comés altres lleugeresas, com tots los politichs, pero ab això, s' hi ha pensat una mica.

Vritat es qu' es mes facil gobernar á una nació, á l' espanyola, que gobernar á una dona.

De tots modos, si es cert lo ditxo, nos alegrem de son propósit.

Home casat...

Veigis lo que resulta de colocar en columna als jefes de partit espanyols.

López Dominguez.
Emilio Castelar.
Práxedes M. Sagasta.
Ruiz Zorrilla.
Antonio Cánovas del Castillo.

Ara diguin si tenim ó no rahó, al dir que 'ls politichs á la madrilenya son la plaga d' Espanya.

La Junta nombrada pera informar sobre las causas de la crisis agrícola no s' ha pogut reunir encara perque sos vocals son á pendre las ayguas.

Ben fet; ja que 'ls agricultors están ben frescos, es molt just que també ho estiga la Junta informada.

Lo senyor Romero Robledo, pot ben dirse qu' es 'l prototipo del politichs madrilenys.

Al principi, sagastí, després lliberal conservador, mes tart *izquierdista* y ara... es facil que torni á voltar la sinia.

Aixó sí, aquesta gent may se descuyda de parlar de sa *lealtad y consecuencia política*.

Valentas *conseqüencias* las sevas.

Lo país si que las reb las conseqüencias.

¡Atenció! *La Revista de Sabadell* ha fet declaracións sobre catalanisme.

Díu que 'ls actes recents del Sr. Almirall, que tanta polsaguera han ocasionat en las nostras filas, *ni 'ls aprova, ni 'ls comdemna*.

Es á dir fá com en Quevedo que *ni sube ni baja ni está quedo*.

Lo qual no desmenteix en res la característica prudencia del apreciat colega bi-setmanal.

Se 'ns ha remés la seguent comunicació que gustosos reproduhím:

CENTRE CATALANISTA PROVENSALENCH

A las corporacións y entitats defensoras dels interessos morals y materials de Catalunya.

Aquest Centre en Junta extraordinaria celebrada 'l dia 13 del corrent, en vista del acort del Centre Catalá de Barcelona d' oposarse á la celebració de la Exposició Universal de 1888 y de la consegüent renuncia del president d' aquella associació del cárrech que se li conferí de vocal de la Junta de dita Exposició, acordá per unanimitat protestar pública y solemnement d' aquell acte anti-patriótich y declarar que ha vist ab fondo disgust, que una associació que un dia 's digué unida á la nostra en aspiracións y afecte á la terra catalana, s' oposi al pensament elevat y digne de realsar nostras descaygudas forsas industrials, convocant en certámen universal á totas las nacións en la capital del Principat, y ho fassi recorrent al medi socorregut de rebaixar, no ja á las personas que travallan pera portar á cap tant noble idea, sinó á la ciutat que en tot temps ha sigut honra de la terra catalana y ferm baluart dels interessos morals y materials del Principat

Sería altament vergonyós que aquest Centre deixés passar sense protesta las frases tant demigrants com inmerescudas, que 'l Centre Catalá dirigeix contra Barcelona, prenent sense cap títol que l' aboni la representació de la capital del Principat y la del catalanisme, cual bandera ha abandonat en documents públichs y á quals nobles aspiracións acaba de inferir los més incalificable agravi fentse aplaudir dels inmortals é irreconciliables enemichs de Catalunya.

Y fora vergonyós que no protestés aquest Centre que ja fa deu anys viu en la població mes industrial d' Espanya, vetllant pels interessos sagrats de la industria catalana y defensant los furs de la dignitat de Catalunya, abrassat á la santa bandera de la revindicació de sos drets. Te aquesta associació lo deber de protestar de la conducta anti-patriótica seguida pel Centre Catalá de Barcelona, com á catalanista y com á provensalenca.

Talvegada hauría esperat aquest Centre que la protesta la féssen corporacions mes autorisadas que la nostra dintre 'l catalanisme, per la ilustració y saber dels membres que las componen, no pas pel major entussiasme en la defensa de tot lo que pot contribuir á la millora de nostra terra; pero apart de que ja no som los primers en la tasca que 'l deber nos imposa, tota vegada que la premsa catalanista s' ha alsat unánime contra 'ls darrers actes del Centre Catalá de Barcelona, lo fet

d' esser aquest Centre en ordre d' antiguetat la segona agrupació nascuda á Catalunya pera la defensa de las llibertats y dignitat de la terra, 'ns obligaría á prescindir de tota vacilació en aquest punt ocupant lo lloch d' honor que li imposa la edat, prescindint dels mereixements que totas las demés catalanistas poden ostentar.

No es noble ni digne lo recular en una empresa en que hi está interessada la honra de tot un poble, 'l cual may han pogut calificar de mesquí ab algún fonament, los que tenen la desgracia d' odiarlo sense coneixel. Nosaltres entenem de molt diferenta manera lo deber de tot bon catalá. Estem segurs y 'ns ho provan los detalls que coneixement del plan de la Exposició Universal de Barcelona, que aquella obra resultará beneficiosa no sols per la capital que la realisa, sinó per tot Catalunya y per Espanya en general; peró en que fos probable ó posible sa realisació ab perduas pera Barcelona, tot bon catalá ve obligat á travallar ab totas sas forsas pera que tal possibilitat desaparega: nos imposa tal deber la nostra dignitat y sobre tot, la justa correspondencia que 's mereix la capital del Principat, aquella ciutat que, sense vacilacions ni interessats calcus, s' ha llensat valenta á la defensa de tot Catalunya, cada vegada que s' ha vist en perill algún de 'ls elements de vida y progrés de la terra.

Sant Martí de Provensals, 13 de Setembre de 1887.

UN RAIG DE LLUM

Plorava una pageseta,
plorava sense consól;
las llágrimas que llensava
eran espurnas del cor.
Sempre trista y pensativa
se 'n anava cap al bosch
y en mitj de la soletat
dava esbarjo á son dolor.
Un pastor que la va veure,
un matí al sortir lo sol,
va dirli:—¿Per qué aixis ploras
portan taquí la tristór?
¿Se 't ha mort la teva mare?
¿has quedat sola en lo mon?
Párlam ab tota framquesa
de la causa de ton dól;
que jo soch vell y tal volta
podré darte un consell bó.
Al sentí aquella veu franca
la pagesa li respon:
—Ni he quedat sola en la terra
ni la mevá mare ha mort,
las llágrimas qué ara llenso
las causa un altre dolor.
Lo donsell que m' estimava
m' ha enganyat, lo bon pastór;
m' ha oblidat perque soch pobra
y ha buscat pubilla y dot.

Si fos jo una pubilleta
com la que 'm roba l' amor,
no hauría de exhalar queixas
en la soletat del bosch:
que tenint dot y riquesa
per comprar fadrins y cors
podría jo ser ditxosa
com moltas altras ho son.
—¿Saps tot això lo que 'm sembla?
va dirli lo vell pastó,
donchs sembla que es poca cosa
per donarte pena y dol.
Si en ton cap un raig de llum
dongues un moment claror
veurias qu' es tontería
lo neguit que 't desfa 'l cor.
Pren exemple de la faula
que jo 'n dich «Las duas flors;»
escolta lo meu consell
y dona fí á ta tristor
que si 's miran be las cosas
sempre 's veuen tal com son.

***

Dessota d' un marge estavan
duas floretas hermosas;
de sa soletat joyosas
res en lo mon envejavan,
Voltadetas de enramada
solas, soletas vivian
y juntas las flors creixían
entre gotas de rosada.
Un día la mes galana
d' aquellas duas floretas
va dir: de viure soletas
ja estich cansada germana;
jo voldría que 'm tregessin
per trasplantarme á un jardí
y que un cop posada allí
las demés flors me envejessin.
Al acabar de dí això
de allí va ser separada:
la floreta fou trancada
per las mans de un cassadó.
Corrent pe 'l bosch tot lo día
sense arrel y sens frescura
la flor vegé ab amargura
que per momentos se pansia.
¡Tot això l' orgull reporta!
Lo cassador va á mirarla;

no fent ja goig va llensarla.
La floreta ja era morta!
. . . . . .
Si vols viure y vols sé hermosa
no abandonis may ton cor;
pensa que 't pot du á la mort
lo ser d' un altre envejosa;
y recorda á la vegada,
si ta sort te desespera
que val mes quedar soltera
que ser d' altres maltractada.

J. GOT ANGUERA.

CASINO PROVENSALENSE

CERTÁMEN LITERARI DE 1887

En cumpliment del acort pres per aquest Casino en 30 de Maig prop passat, la Junta Directiva del mateix, convoca á tots los escriptors pera que prenguin part en lo Certámen literari, que tindrá lloch lo día 11 del próxim Novembre, baix las condicions que expresa el següent

CARTELL

1.—Premi de una *Flor natural*, que 's concedirá al autor de la mes inspirada poesía de tema lliure, qui 'n fará entrega, com es costum, á la dama de sa elecció, essent aquesta proclamada Reyna de la Festa.

2.—Premi ofert per S. M. la Reyna Regent, consistent en *Un objecte d' art.* Se concedirá al autor del mellor travall sobre 'l següent tema:—Vicisituts y debers perque deu passar una dona viuda y mare de familia y resultats que obté devant la societat després de educarla fentla útil á sa patria.

3.—Premi ofert per S. A. R. la Infanta D.ª Isabel, consistent en *Una cigarrera de bronso en forma de bota.* Se otorgará al autor de la mellor memoria sobre el següent tema:—Segur contra 'ls accidents personals ocasionats pel travall.

4.—Premi ofert per lo Excm. Sr. Capitá General, consistent en *Un objecte d' art.* Se adjudicará al autor de la mellor poesía en catalá dedicada á conmemorar 'ls combats sostinguts en lo Bruch el 6 y 14 de Juny de 1808 per los somatents y voluntaris catalans contra 'ls hostes invasors francesos que al mando dels Generals Swartz y Chabran intentaren forsar aquell pas.

5.—Premi ofert per lo Excm. Sr. Gobernador Civil, consistent en *Un objecte d' art.* Se otorgará al autor de la mellor composició que descriga:—Conquistas realisadas per lo progrés durant aquest sigle en Barcelona.

6.—Premi ofert per la Excma. Diputació, qual objecte y asumpto 's publicarán oportunament.

7.—Premi ofert per lo magnifich Ajuntament de aquest poble, consistent en *Un objecte d' art.* Se otorgará al autor que mellor desarrolli 'l següent tema:—Origen, beneficis y vicisituts del Municipi en Espanya y medis de contribuhir á sa major autonomía administrativa.

8.—Premi ofert per D. E. Arnús, consistent en *Un objecte d' art.* Al autor que presenti millor colecció de noticias respecta á la historia local de Sant Martí de Provensals.

9.—Premi ofert per lo Ilm. Sr. Diputat provincial D. Pere Puig y Ginerés, qual objecte y asumpto 's publicará oportunament.

10.—Premi ofert per la Companyía Anónima de Ferro-carrils económichs, consistent en *Un Rellotje Locomotora.* Se adjudicará al autor del mes acabat estudi en castellá sobre el següent tema: «Como influyen en la cultura de los pueblos y el desarrollo de su riqueza los tranvías á vapor y los Ferro-carriles económicos, destinados al transporte de viajeros y al acarreo de mercancias entre los grandes mercados y los Centros de producción.»

11.—Premi ofert per la Societat de Maquinistas y Fogoners dels Ferro-carrils de Catalunya, consistent *en cent pessetas en metálich.* Se otorgará al autor del cuadro ó noveleta de costums escrita en catalá que mellor descriga:—Penalitats y vicisituts dels empleats dels Ferro-carrils principalment dels Maquinistas y Fogoners.

12.—Premi ofert per la redacció del periódich L' ARCH DE SANT MARTÍ, consistent en *Una colecció de obras literarias:* Al autor de la mellor composició en prosa:—Pervindre de la Industria catalana en lo cas de que 'l Primpcipat se trovés separat de Espanya.

13.—Premi ofert per la redacció del periódich *Las Afueras de Barcelona,* consistent en *Una Pluma de Plata.* Al autor que mellor canti:—A la memoria del gran Guttemberg inventor de la Imprempta.

14.—Premi ofert per alguns socis del Casino consistent en *Una joya de plata* que s' en farà entrega al autor del mes inspirat cuadro de cestums.

15.—Premi ofert per un soci del Casino, consistent en *Un objecte d' art.* Será adjudicat al autor de la mes inspirada poesía humorística de tema lliure.

BASES

1.—Desde avuy fins al 30 del mes de Octubre del present any, serán admesas totas las composicions obtant als premis anunciats, ab lo ben entés que deurán esser inéditas y originals, y endresarse á Sant Martí de Provensals al Secretari del Jurat, carrer del Clot, núm 75, tenda.

2.—Las composicions tramesas deuran anar acompanyadas de un plech clós que continga damunt lo titol y lema de la composició y dintre 'l nom del autor; advertinse que no será entregat lo premi á qui, sentne guanyador. sens escusa formal y comprobada, deixi personalment de recullirlo en l' acte de la festa.

3.—LO CASINO 's reserva la propietat, per espay d' un any, de las composicions premiadas.

4.—Los titols y lemas de las composicions rebudas se farán públichs á son temps, per medi de la prempsa periódica. Del mateix modo s' farà públich, ab la anticipació deguda 'l fallo del Jurat.

5—Las composicions senyaladas ab los números 4, 11 y 12 deurán esser escritas en catalá, la designada ab lo número 10 en castellá y las restants en catalá ó castellá indistintament.

6.—Forman lo Jurat calificador los senyors D. Angel Guimerá, President: don Frederich Soler, don Valentí Almirall, D. Joseph Franquesa y Gomis, Vocals; y D. Joaquim Cuatrecasas, Secretari.

Fou firmat lo present Cartell en Sant Martí de Provensals á 2 de Setembre de 1887.—Lo President del Casino, *Jaume Ros y Bosch.*—Lo Secretari, *Salvador Pujol y Fortuny.*

MES SOBRE L' ASSUMPTO

Una de las acusacións mes fundadas que se li han dirigit al *Centre Catalá* de Barcelona per la implacable censura que ha fet de la futura

Exposició Universal, es la de haver sigut tan inoportuna que ha sortit á llum tot just quan ja no 's podía tornar enradera.

Sobre aquest particular, nostre estimat colega de la capital *La Renaixensa* digué que en tot cas los atachs á la Exposició devían haver tingut lloch quan aquesta encara 's projectava ó al menys quan de las mans del senyor Serrano de Casanova passava á las del Ajuntament.

Pero 'l President del *Centre Catalá* de Barcelona, que sempre 'n té una per dir, enviá un comunicat *sui generis* als periódichs defensantse de tal cárrech ab las dos rahóns següents; 1.ª la de no haver rebut lo nombrament de vocal de la Exposició fins fa molt poch temps; y 2.ª fa de que *fins ara havían format part del Centre Catalá los Redactors y coloboradors de La Renaixensa que cobran sous ú honoraris de la Exposició impossible, ó travallan pera cobrarlos, ó están empleats en las dependendencias del Municipi con lo Monument á Colón, l' Institut Microbiológich, etc., etc.*, ben diferent de l' actualitat que *han quedat lliures, puig aqueixos son los elements*, SANS *segons La Renaixensa, que s' han separat del Centre.*

Com se veu á simple vista ja, la primera de las rahóns expressadas es tonta, perque no 's necessitava pas tenir lo referit nombrament (estés fa tres ó quatre mesos) en las mans, pera poder al seu temps atacarde la manera deguda un projecte que 's considerava ruhinós pera la Administració de la ciutat.

Respecte á la segona rahó ja es diferent: Aquesta es de mala fé: Perqué ¿Quans empleats de la Exposició ó de las altres dependencias del Municipi dirían los nostres llegidors que s' han donat de baixa del *Centre Catalá* de Barcelona en l' época á que 's refereix son President? Donchs, absolutament CAP, ni UN per remey; y aixó que las baixas de aquella Associació en cosa d' un mes y mitj oscilan sobre un centenar de catalanistas (que no son pas tots ells redactors ni coloboradors de *La Renaixensa)* no conformes ab las extranyesas de la actual campanya.

Pero se 'ns dirá: ¿Aixó es un atreviment inconcebible lo de afirmar ab tanta serenitat una cosa que no te rahó de ser? Es vritat: més devém notar que 'l President no sols se refería als empleats sinó també als *aspirants* á empleats y en tal concepte fáginli un nús á la cúa á tal afirmació.

Peró no volém continuar mes temps per aquest terreno, perque fins repugna que una Associació (no una persona) dega descendir á terrenos tan baixos pera defensarse de la seua impremeditada conducta. Si altres arguments no te 'l *Centre Catalá* de Barcelona pera disculpar sa tardansa en dictaminar que 'ls dos expressats, vágisen al jas depressa y fagi prudenment lo sort que mes ha de valerli sempre un mutisme indefinit que no pas una xarrameca sense solta ni bolta.

*
* *

Los catalanistas d' aquesta poblabició tenen una satisfacció inexplicable de que 'l CENTRE CATALÁ de Sabadell no estiga unit ab lo de Barcelona, ni en res depenga d' ell avuy día que aquest s' ha atrevit á publicar un document tan poch enrahonat com lo en que combat á l' Exposició Universal, que ha merescut unánims y acaloradas censuras dintre y fora de Catalunya.

Y ho expresem ab gust aixís pera que 's vegi ben clar que no es l' agrupació de la nostra causa, sinó sensillament una Societat caprixosa de la capital la que ha combatut tan destempladament la dita Exposició.

*
* *

Devant de la actitut que ha adoptat lo *Centre Catalá* de Barcelona respecte á la Exposició Universal, ¿qué pensan fer sobre aquest assumpto las duas únicas Sucursals que d' ell depenen á Tarrasa y á Sant Sadurní de Noya?

¿S' adhereixen ó nó al acte verificat? ¿Han sigut consultadas?

*
* *

Lo divendres al dematí llegirem en *Lo Diario Mercantil* lo següent:

«Demá dissapte, á las nou de la nit, un soci del *Centre Catalá* dará en los Salons del mateix una conferencia ocupantse del document publicat per aquella Associació contra la projectada Exposició Universal.»

Lo soci conferenciant á qne 's refereix aquest retall es lo conegut industrial don Ferrán Alsina, tan ventatjosament conegut dels nostres compatricis.

Pero ahir al dematí trobarem sobre el particular en lo *Diario de Barcelona* aquestas ratllas:

«Diguerem ahir per la tarde que un dels socis del *Centre Catalá*

que no 's troba conforme ab las ideas vertidas en contra de la Exposició Universal en lo document que publicá dit *Centre*, daria en lo mateix una conferencia pública pera demostrar que era convenient se celebrés la Exposició. Parlarem ahir tarde ab la persona qne tenía 'l propósit y que seguía en ell de donar la expressada conferencia. Aquesta empero, no 's verificará en lo local del *Centre Catalá* segons nos diu en un B. S. M. lo President del mateix.»

Ja veuhen, donchs, com lo *Centre Catalá* de la capital s' acredita d' expansiu, generós y lliberal.

Se coneix que son Presldent es com aquells que quan tenen en la boca un queixal que 'ls sorolla, ja se l' arrancarían, sense pensar que prompe s' pot quedar ab las genivas mes netas que una patena.

De totas maneras aquesta conferencia deu haverse celebrat ja en lo local del *Centre Industrial de Catalunya* (Carme, 106, 1.er Barcelona) y d' ella 'n darém conte en lo número próxim.

NOVAS

Havem demanat al Consell General de la disolta Sucursal que 'l *Centre Catalá* de Barcelona tenía en aquesta ciutat, permis pera repartir á nostres suscritors 250 exemplars del Manifest qu' endressa á sos compatricis, posant de relleu las cuestións promogudas entre abdós Associacións y las causas que la han obligat á constituírse en *Centre Catalá* independent.

La importancia que revesteix aquest document nos priva avuy de tot comentari.

Procurarém fer'ho en un dels próxims números.

Lo «Teatre Catalá» instalat en lo Teatre Romeo, posará en escena durant la próxima temporada que comensará lo día 20 d' aquest mes varias obras novas, entre las quals figuran las seguents: *La borda*, drama de D. J. Martí y Folguera, *Mar y cel*, drama de D. Angel Guimerá, *La bruixa*, drama de D. Frederich Soler, *Las bodas de plata*, comedia de D. Joan Molas y Casas, *Lo senyor Matxaca*, comedia de D. Teodoro Baró, *La pena de mort*, drama de los senyors Martí y Folguera y Frederich Soler, *L' Almogaver*, drama de D. Manel Lasarte. *La firas de Ballcaire*, comedia de D. Joseph Feliu y Codina, *La comedia social*, drama de D. Antón Ferrer y Codina, *La gent del llamp*, drama de D. Joseph M.ª de Lasarte, *La carta de navegar*, comedia de D. Frederich Soler, *De cop y volta*, comedia de D. B. Bassegoda, *Temps perdut*, comedia de D. M. Figuerola, y *Ja estém sols*, de D. Joseph M.ª Pons.

Los diaris de Barcelona fan molts elogis de la conducta humanitaria del senyor Gobernador Civil de la provincia don Lluis Antúnez, qui en Sant Adrián del Besós socorregué á moltas familias necessitadas per efecte de la enfermetat reynant en dit poble.

Lo día 15 d' aquest mes s' obriren las classes de la secció de Bellas-Arts del *Ateneo Sabadellés*.

L' Academia de dibuix qu' está á carrech de D. Ramón Queral qual secundarán los senyors Vila, Figueras y Espinal, dará llissó diaria de maquinaria, adorno, lineal, figura, paisatje y natural, de 8 á 10 de la nit.

L' Academia de música dirigida per D. Ramón Bosch ajudat per varios profes-

sors d' aquesta ciutat, dará llissóns de solfeig, cant, piano y composició los dilluns, dimecres y divendres de 8 á 9 de la nit. Hi haurá també ensenyansa especial, gratis, de solfeig, piano y cant pera senyoretas, los dimecres y dijous de 8 á 9 de la nit.

Lo día primer del próxim Octubre s' obrirán las clases de las següents asignaturas:

Idioma francés per lo professor D. Joan Llenas.—Cálcul mercantil y teneduría de libros per lo profesor D. Jaume Montblanch.—Teoría y práctica de teixits per lo profesor D. Pau Alguersuari,—Mecánica aplicada á arts y oficis per lo profesor D. Pere Puigjané.—Física y química per lo profesor Antón Durán.—Taquigrafía per lo profesor D. Ramon Bosch.—Economía política, dret mercantil, geografía y coneixement de productes obgectes de comers per lo professor D. Francisco Vilarrubí.

En lo local del Ateneo se troba exposat lo cuadro anunciador y en la Secretaría del mateix, poden matricularse los que vullguen tots los días de 2 á 4 de la tarda y de 9 á 10 de la nit.

Fa alguns días que las boyras nos amenassan ab grant cantitat d' aigua, habent ya descarregat sobre 'l plá del Vallés abundant pluja acompanyada de llampechs y trons. Ab tal motiu lo calor ha baixat notablement; las matinadas y vespradas sobre tot, son ja tan frescas, que 's fá precís l' abrich llauger pera evitar los refredats, oportadors d' altre clase de malaltías.

Algunas regións de Aragó y de Castella reclaman del Gobern de Madrid midas en sentit proteccionista. Per error, per confusió ó per cálcul, las teorías lliurecambistas, que 'n un principi habian conquistat comarcas y elements valiosos, han sufert dessengany tal que 's tracta de fer vida nova y deslligarse de tota influencia produhida per ellas en mal hora.

Se 'ns participa que desde divendres están exposats en la sala Parroquial de la Iglesia de Sant Feliu los objectes que la comissió de Senyoras ofereix al Sant Pare en celebració de sas bodas d' or sacerdotals.

Avuy acaba dita exposició á fi de que que demá dilluns pugan expedirho á son destí sens perdre temps.

Ab lo quadern 16e del segon volum ha donat fi la publicació del poema catalá «Mallorca cristiana,» del llorejat poeta, mestre en Gay-Saber D. Damás Calvet.

Llegim de un colega de Valencia:

«Los sastres de Valencia están alarmadíssim. S' anuncia la próxima arribada d' una gran remesa de vestits d' hivern confeccionats en Alemanio que costarán de vint á vinticinch pessetas, y per aquest estil altras pessas, entre las que sembla hi haurá també capas baratíssimas.

La competencia contra aquesta invasió germánica es difícil per no dir imposible. Los géneros son fabricació especial dels magatzems, y encara que no tenen las telas cap consistencia, y en sa confecció no hi entra per res la llana, la baratura es lo motiu que serveix pera despatxar las mercaderías.

Aquest hivern, com ha ocurregut durant l' estiu, los vestits alemanys farán inútils als sastres, especialment als que venen robas fetas, que son en l' últim resultat, los més perjudicats.

Alguns d' ells se disposan á lluytar ab sas propias forsas, y aquestos días s' ha publicat un anunci del senyor Rubert, oferint sobretodos á baixos preus. Pero com aqueixa competencia no basta, sembla que van á reunirse tots los duenyos de basars de robas fetas, ab objecte de pendre algún acort en aqueix sentit, y que inutilisi en cert modo l' esfors dels alemans, que á la llarga acabará per matar á la sastrería económica d' Espanya.

No sabém los medis que posarán en planta los sastres valencians, pero recordarém lo ocorregut lo passat hivern en Viena, ahont la industria de sombreros pera senyora está molt adelantada y té grandíssima importancia.

Una casa d' aquella ciutat introduhí uns sombreros y sabatas de confecció ja-

ponesa, y que resultavan á baix preu. Totas las senyoras compraren sabatas y sombreros, sobrevenint una paralisació complerta en los tallers vienesos.

Se reuní, 'l gremi y acordá ferir de mort á la producció japonesa. Ho conseguí ab un petit esfors. Adquiriren quatrecents y cinchcents sombreros y 'ls repartiren á las minyonas de servey, modistas, donas de vida alegre y altras que forman lo núcleo de la població popular de Viena.

Lo resultat fou inmediat. Als dos días no hi havía una senyora que cubris són cap ab lo sombrero ó copata del Japó.

Totas las elegants, y en Viena ho son la major part de las senyoras, acudiren de nou als sombreros de fabricació nacional, més cars que 'ls japonesos, pero molt més bonichs y elegants que 'ls oferts per la industria assiática.»

Pera que 's vegi 'l concepte que mereix de personas tan competents com es lo eminent autor de *Mireya*, lo poema que ha acabat de publicar nostre amich en Damás Clavet, reproduhím traduida fidelment al catalá la carta que Mistral ha dirigit al autor de *Mallorca cristiana*.

«Mon car amich: Acabo de llegir ab admiració 'l primer volúm de *Mallorca cristiana*. Vostre poema m' apareix com una especie de monument ciclopi aixecat á la gloria del rey En Jaume 'l Conquistador, y del poble catalá agrupat al voltant d' ell. Hi ha en aqesta obra certas rudeças y énfasis que son ben particulars del temperament pirenáich; hi ha amplas descripcions que transportan l' esperit cap á las epopeyas índicas; hi ha, en fi, una acumulació de ciencia arqueológica nacional, que 'n fa la lectura absolutament instructiva. Deveu estar content d' haver posat en aquest gran poema tots los entusiasmes de vostra joventut, tots los heróichs anyoramens de vostre catalanisme, totas las eflorescencias de vostra imaginació, y tot lo fruit de vostres estudis cientifichs. Sian las que 's vulgan las apreciacions de la crítica, la historia literaria de la renaixensa catalana consignará ab orgull aquesta viril producció de la vella soca ibera, y jo 'm felicito de no haverme equivocat quan vos deya fa 25 anys:

Calvet, mon bon ami, jouine pui escalant,
di valour maiourquin di serre catalan
Tu, qu' amadures l' epoupeyo...

Mallorca cristiana jutifica valentament lo meu pressentiment amistós.

Escribint á En Balaguer li parlo del vostre poema y li dich que 'l gobern no deuria permaneixer inert devant d' una obra com *Mallorca cristiana*, que es un aconteixement per la literatura de totas las Espanyas, sens contar lo restant del mon cristiá.

Frederich Mistral.—Maillane 11 de Setembre de 1887».

ANUNCI OFICIAL

CAIXA DE AHORROS DE SABADELL

Han ingressat fins aquesta fetxa 3338 pessetas procedentas de 313 imposicións, essent 4 lo número de nous imponents.

S' han tornat 3809 pessetas á demanda de 13 interessats.

Sabadell 11 de Septembre de 1887.—1.o Director accidental, *Pau Gambús*.

SECCIÓ DE ANUNCIS

ENCUADERNACIONS BARATÍSSIMAS

Se fan de totas classes y preus, Ilustracions y Obras de luxo, Novelas, etc., etc. Los llibres se entregan á las 48 horas de encarregats.

RAMBLA, 70, CAPMANY, 18

TALLERS

DE

Imprenta, Litografía, Encuadernacions

Llibres especials y ratllats

JOAN COMAS FAURA

PAPERERÍA

Papers pera cartas de totas classes.—Paper "Mill."—Blanchet.—Fantasía.—Embalatje.

PLEGADORS DE PESSAS

Se fan plegadors de totas classes en fusta y en cartró, ab lo nom imprés, si aixís se desitja. Plegadors de 10 per 70 ú 11 per 72 centímetros, sense nom, á 14 duros milé y ab nom á 15 duros milé. En cartró á preus baratos.

TALONARIS

á 4 rals de 100 fullas de dos classes, á 5 rals los de Entrego y á 7 rals los de Pedido y de Vale.

IMPRESIONS

Facturas.—Sobres.—Memorandums.—Membrets.—Talonaris.—Reduccions de preu.—Tarjetas, etc., etc.

ENCUADERNADORS

de varias classes pera cartas.—Capsas pera Facturas, Lletras, Recibos y atres documents.

Tallers: Carrer de Capmany, núm. 18.

Sucursal: Rambla, núm. 70.

Imprenta y Litografía de Joan Comas Faura, carrer de Capmany 18.—SABADELL